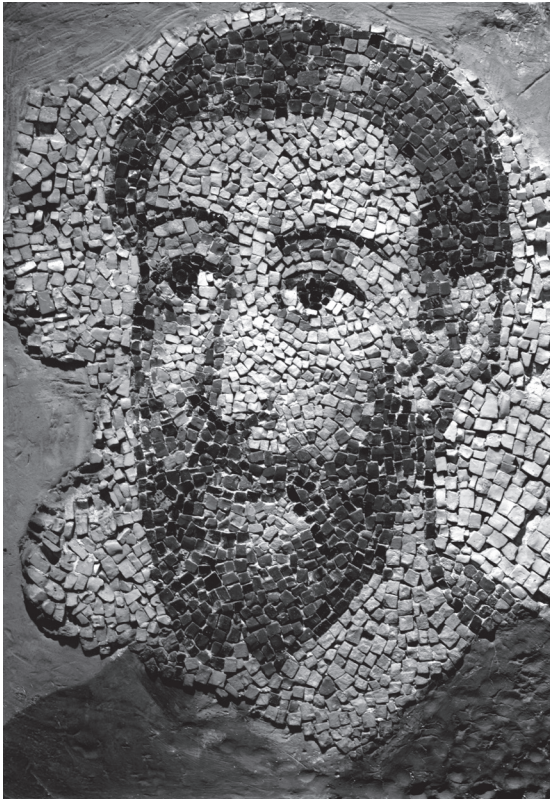

Paulus (± 5 v.Chr. – 64 n.Chr.) en de zending door de eerste christenen

Afkomst en opleiding

Paulus werd geboren in de stad Tarsus, in Klein-Azië. Zijn ouders waren streng Joods, maar woonden, zoals veel Joden in de tijd na de ballingschap, buiten Palestina (zie aant. 1).

Zijn vader, die uit de stam van Benjamin afkomstig was, gaf hem de Hebreeuwse naam Saul, wat betekent 'de afgebedene'. Later werd hij in het Grieks 'Paulus', wat 'de kleine' betekent, genoemd. Hoewel in Tarsus veel tempels en scholen stonden, moest de jonge Saul toch voor zijn godsdienstige opvoeding en studie naar Jeruzalem. In zijn geboorteplaats zou hij zich alleen in de heidense godsdienst en filosofie kunnen bekwamen. Zijn ouders zochten voor hem een gedegen godsdienstige scholing bij de geleerdste rabbi's van die dagen. Ze waren namelijk de streng farizees opvattingen toegedaan, en ze wilden voorkomen dat hun zoon in het hellenistische Tarsus van de Joodse godsdienst zou vervreemden. Zo kwam Paulus al jong in Jeruzalem en kreeg hij gedegen onderwijs in de Tenach, het Oude Testament, van de geleerdste rabbi's van die dagen. Daar was onder anderen de beroemde Gamaliël

zijn leermeester, een rabbijn die bij het Joodse volk in hoge achting stond. Waarschijnlijk verbleef Paulus tijdens zijn studie bij zijn getrouwde zuster die in Jeruzalem woonde (zie Hand. 23:16). Of hij de Heere Jezus tijdens zijn omwandeling op aarde ook gezien of gehoord heeft, is onbekend, maar niet onwaarschijnlijk. In ieder geval heeft hij Hem nooit goed gekend vóór de wonderlijke verschijning op de weg naar Damascus.

Romeins onderdaan

Paulus' vader had het Romeinse burgerrecht verkregen, waardoor Paulus het ook vanaf zijn geboorte al had (zie aant. 2). Later in zijn leven kon hij hierdoor een geseling voorkomen. Ook had hij hierdoor het recht om zich op de keizer te beroepen.

Het Romeinse Rijk was het vierde van de elkaar opvolgende wereldrijken na de tijd van Daniël (zie o.a. Dan. 2). Het Nieuw-Babylonische Rijk (Nebukadnezar) was opgevolgd door het Medisch-Perzische Rijk onder Darius en Kores of Cyrus. Daarna had het Grieks-Macedonische Rijk de wereld veroverd onder leiding van Alexander de Grote. Dit rijk was spoedig uiteengevallen en na 300 voor Christus werd het Romeinse Rijk steeds machtiger. Het heeft ruim zeshonderd jaar het gebied rond de Middellandse Zee beheerst. Het strekte zich uit van Egypte tot Brittannië en omvatte half Europa, Noord-Afrika, Palestina, Syrië en Klein-Azië.

Voor de snelle verbreiding van het christendom was dit van grote betekenis. Binnen het grote rijk heerste vrede en er waren goede verbanden. De Griekse cultuur was, ondanks de ondergang van het Grieks-Macedonische Rijk, de heersende geworden en Grieks was

de wereldtaal. Doordat verschillende volkeren elkaar nu veel ontmoetten, versmolten hun godsdiensten (zie aant. 3) en heerste er grote verdraagzaamheid. Zo werd de toenmalige wereld door God toebereed om het zaad van het Evangelie, dat na het pinksterfeest overal werd uitgestrooid, te ontvangen.

In conflict met de Joden

Vóór zijn bekering heeft Paulus zich een vurig verdediger van de Joodse ceremoniën getoond. In blinde ijver vervolgde hij, in dienst van het sanhedrin, de christenen zelfs tot in het buitenland toe. Stefanus' gebed voor hen die hem stenigden, werd echter verhoord. Paulus, die met welgevallen had toegekeken bij de dood van deze eerste martelaar, werd door Christus Zelf een halt toegeroepen. Christus toonde hem hoe hij in blinde ijver niet vóór, maar tegen God had gestreden. Nu ging in Paulus' leven het Licht op, en in dit licht verbleekten de ceremoniën. Voortaan preekte hij dat die Jezus, Die hij vervolgd had, de Messias of Christus was. Daarvan probeerde hij in de eerste plaats de Joden te overtuigen, maar hij werd daardoor van een vervolger een vervolgte. Zij, die tot voor kort zijn geloofsgenoten waren, probeerden hem nu te doden.

De vijandschap tegen de christenen was onder de Joden diep geworteld, want de prediking van Christus was een prediking van de zaligheid voor zondaren. Dit betekende een streep door hun goede werken, waarmee ze zich vroom dachten. Deze vijandschap van de kant van de Joden is kenmerkend voor de tijd van de eerste zending. Overal waar Paulus op zijn zendingsreizen kwam, probeerde hij eerst in de synagoge de Joden het Evangelie te verkondigen. Verwierpen zij het, dan ging hij naar

Paulus' tweede zendingsreis.

de heidenen (Hand. 13:46). Niet zelden probeerden dan de Joden de heidenen tegen hem op te stoken om zo van hem af te komen.

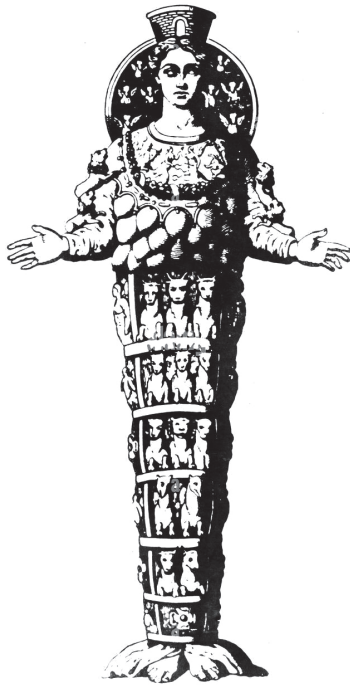
Aanvankelijk zagen de heidenen de christenen als een Joodse sekte en stelde men hen met de Joden op één lijn. Door de sterke groei van het christendom werden de verschillen ook voor de heidenen steeds duidelijker. De christenen werden later zelfs vervolgd op aanklachten van de Joden. Zo bleef het Jodendom Jezus verwerpen als de Christus, en haalde men een oordeel over zich, dat Jezus al voorzegd had, namelijk de ondergang van Jeruzalem (zie aant. 4).

Toch bleef Paulus de verwachting koesteren van de bekering van het Joodse volk. De

door God gegeven beloften van een komende bekering gaven hem moed. Hij schreef aan de Romeinen dat de genadegiften en de roeping van Israël voor God 'onberouwelijk' zijn (Rom. 11). Daarom is het heel erg dat de eeuwen hierna er antisemitisme gewoekerd heeft onder christenen. Toch zijn er in de kerk steeds mensen geweest die de verwachting van een bekering van het Joodse volk tot Christus, Die in het Hebreeuws Messias heet, levend hielden.

Paulus' zendingsreizen

Paulus verblijft na zijn vlucht uit Damascus drie jaar in Arabië. Na een kort oponthoud in Jeruzalem keert hij terug naar zijn geboorte-

Diana.

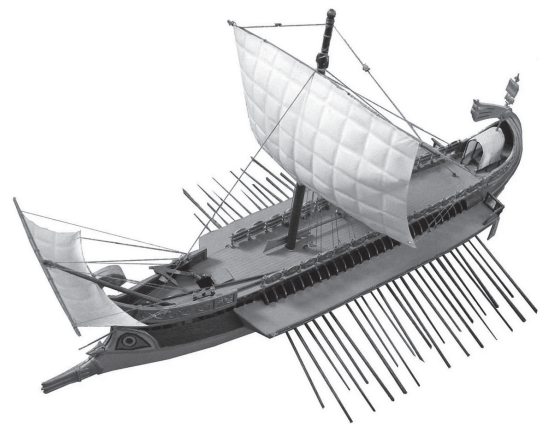
plaats Tarsus, waar hij tien jaar blijft. In die tijd is Antiochië, aan de rivier de Orontes in Syrië, een belangrijk centrum voor de christenen geworden, vanwege de hevige vervolgingen in Judea. Barnabas, die Paulus in Jeruzalem heeft leren kennen, zoekt hem in Tarsus op en neemt hem mee naar Antiochië. Beiden worden dan door deze gemeente uitgezonden om zending te gaan bedrijven.

De eerste zendingsreis vindt plaats tussen de jaren 46 en 48. Eerst wordt het Evangelie op Cyprus gepredikt, het eiland waar Barnabas vandaan kwam. Daarna worden in Klein-Azië de steden Perge, Antiochië, Ikonium, Lystre en Derbe bezocht. Na deze reis wordt in Jeruzalem een kerkvergadering gehouden, het zogenaamde apostelconvent (Hand. 15). Men spreekt over de vraag of bekeerde heidenen de Joodse wetten ook moeten houden.

Op de tweede zendingsreis is niet Barnabas, maar Silas Paulus' metgezel. Eerst worden de gemeenten in Klein-Azië weer bezocht. Daarna steken ze bij Troas over naar Europa en worden in Macedonië en Griekenland de steden Filippi, Thessalonica, Berea, Athene en Korinthe bezocht. In de laatste plaats verblijft Paulus achttien maanden. Dan steekt hij over naar Efeze in Klein-Azië en keert terug naar Jeruzalem en Antiochië. Deze tweede reis duurde van 48 tot 52 na Christus.

Op de derde zendingsreis (52-57) verblijft Paulus vooral in Efeze (ruim drie jaar). Van hieruit schrijft hij verschillende brieven (o.m. naar Korinthe). Daarna bezoekt hij Macedonië en Griekenland opnieuw en keert dan via Milet (na afscheid van de ouderlingen van Efeze) terug naar Jeruzalem.

In Jeruzalem wordt Paulus gearresteerd, in het jaar 57. Men beschuldigt hem van heiligschennis: hij zou heidenen in de tempel hebben gebracht. Ternauwernood ontkomt hij eraan om door het opgezweepte volk gelyncht te worden. Na verhoor door de Romeinse stadhouders Felix en Festus beroept hij zich op de

Romeins schip.

Munt van keizer Nero.

keizer; dit was een voorrecht dat het Romeinse burgerrecht hem bood.

De reis naar Rome per schip verloopt niet zonder hindernissen. Een schipbreuk brengt oponthoud op het eiland Malta, maar uiteindelijk komt hij als gevangene te Rome. Daar is het wachten op zijn beschuldigers. Nero is keizer, maar Seneca, diens leermeester, heeft in die tijd (het jaar 59) de touwtjes nog aardig in handen. Van christenvervolgingen is dan nog geen sprake. Paulus mag zelf een woning huren en ontvangen wie hij wil. En als de beschuldigers uitblijven, wordt Paulus na twee jaar weer vrijgelaten.

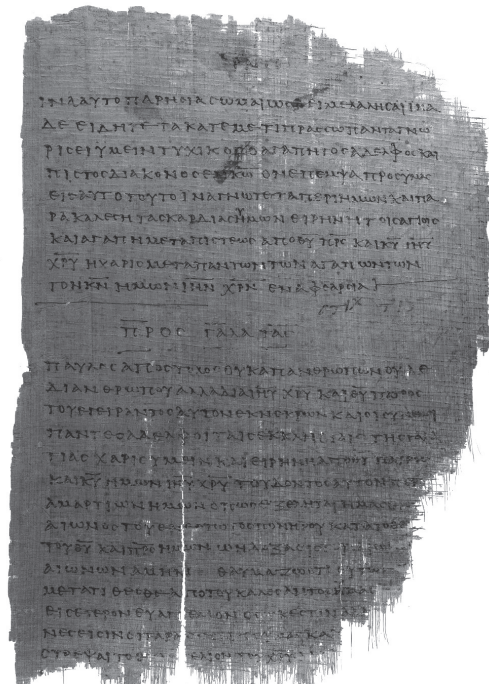
We weten uit de Bijbel weinig over zijn verdere leven. Waarschijnlijk heeft hij nog een reis naar Spanje gemaakt, naar Gades (nu Cadiz), dat toentertijd een wereldstad was. Hoe het zij, omstreeks het jaar 64 is Paulus opnieuw een gevangene van keizer Nero. De tijden zijn dan wel veranderd. Hevige vervolgingen hebben al honderden christenen het leven gekost. In vunzige kerkeren wachten anderen op hun vonnis.

In deze omstandigheden heeft Paulus waarschijnlijk zijn tweede brief aan Timotheüs geschreven. Hij beseft dan dat zijn einde nabij

is. Daarom geeft hij nog verschillende behartigenswaardige adviezen voor het werk in de gemeenten, en dan komt het einde. Nee, niet het einde. Want hij schrijft: 'Ik heb de goede strijd gestreden, ik heb de loop geëindigd, ik heb het geloof behouden; voorts is mij weggelegd de kroon der rechtvaardigheid, welke mij de Heere, de rechtvaardige Rechter, in die dag geven zal; en niet alleen mij, maar ook allen die Zijn verschijning liefgehad hebben' (2 Tim. 4:7-8).

Paulus' invloed en betekenis

Hoe zouden we ons de kerstening van West-Europa moeten voorstellen zonder de zendingsreizen van Paulus? Hoe zou de kerk zich hebben ontwikkeld als de brieven van Paulus niet in de Bijbel opgenomen waren? Het zijn vragen die we niet hoeven te beant-

Paulus' brief aan de Galaten. Oudst bewaard gebleven handschrift (begin derde eeuw).

woorden. Het werk dat Paulus heeft mogen verrichten, is niet weg te denken uit de kerkgeschiedenis. Maar laten we niet bij Paulus blijven steken. Het is God Zelf Die deze Joodse rabbi, die het tenten maken tot zijn handwerk had, tot een boodschapper van goede tijding maakte. De Heilige Geest leidde hem op zijn reizen en inspireerde hem tot het schrijven van zijn brieven. En al was dan misschien zijn voordracht in het spreken niet erg indrukwekkend (2 Kor. 10:10), het behaagde de Heere om Zijn kracht te openbaren in Paulus' zwakheid. Niet het uiterlijk vertoon, maar het werk van Gods Geest in het door Paulus geschreven of gesproken woord, heeft onuitwisbare invloed uitgeoefend op de geschiedenis van Gods kerk.

Paulus behoorde voor zijn bekering tot de geleerden van zijn tijd. Deze kennis kwam hem later goed van pas in het bestrijden van opkomende dwalingen. Hij doorzag de gedachten van de dwaalleraars en legde hun Grieks-filosofische wortels bloot, waartegen hij niet op hield te waarschuwen (zie aant. 5).

Ook wist hij uit eigen ervaring wat de gevaren waren van een Joods-wettische levenshouding en hij stelde tegenover de zelfrechtvaardiging door goede werken voortdurend de enige weg tot zaligheid: de rechtvaardiging van de zondaar door het geloof alleen. Er was binnen de jonge gemeenten nog een streng judaïstische stroming, die de Joodse wetten zo veel mogelijk in ere probeerde te houden. Paulus hield niet op met het aanwijzen van het gevaar van hun opvattingen (zie onder meer de brief aan de Galaten).

Toch was de rechtvaardiging van de zondaar niet het enige onderwerp dat voortdurend zijn aandacht had. In al zijn brieven toont Paulus dat hij er ook van doordrongen

is dat er een gedurige strijd moet zijn tegen de zonde. De zeden van het heidendom waren ten aanzien van het huwelijk en de slavernij, maar ook op ander terrein, duidelijk in strijd met de wil van God. Door aanhoudende vermaningen probeerde Paulus de gemeenten van heidense gewoonten of beïnvloeding af te brengen. Hij wees erop dat de christelijke levenshouding gekenmerkt wordt door een sterven aan de wereld en een jagen naar het eeuwige leven.

Paulus toonde er ook oog voor te hebben dat de kerk niet zonder organisatie kan. Hij institueerde gemeenten door ambtsdragers aan te stellen. Ook gaf hij veel aandacht aan de tucht op leer en leven en aan het heilig vieren van het Heilig Avondmaal. Zo mocht Paulus, geïnspireerd door de Heilige Geest, de lijnen aangeven waarlangs het kerkelijk leven zich verder ontwikkelen moest. Helaas is men van deze Bijbelse lijnen al gauw weer afgeweken.

Het zendingswerk van de andere apostelen en hun einde

In de Handelingen der Apostelen beschrijft Lukas nagenoeg alleen het zendingswerk van Paulus; hij heeft hem namelijk op sommige reizen begeleid. Van het werk van de andere apostelen, alsook van hun levenseinde, weten we weinig met zekerheid. Men heeft hun levens later met veel fantasie beschreven in zogenaamde apostelromans. Iedere streek wilde zijn eigen apostel vereren, en het is niet verwonderlijk dat hierdoor de meest tegensrijdige berichten over hen in de wereld kwamen. Het is dan ook onmogelijk om na te gaan wat in deze apocriefe geschriften op waarheid berust. Zo bestaan er onder andere